NOI OBSERVAȚII ASUPRA TERMINOLOGIEI AVIATICE

Lucian MICLĂUŞ
(Universitatea de Vest din Timişoara)

Spectaculoasa evoluție a științei şi tehnologiei în ultimul secol a determinat dezvoltarea exponențială a lexicului de specialitate în toate domeniile vieții sociale. Din acest punct de vedere, terminologia aviatică continuă să se manifeste ca o structură deschisă, absorbind orice inovație din domeniu într-un timp relativ scurt, unele cuvinte nefiind încă înregistrate în lucrări lexicografice de specialitate sau uzuale. În această situație, cei care vehiculează aceşti noi termeni, în general reprezentanți ai mass-media, caută să-i integreze în sistemul fono-morfologic al limbii române.

În materialele care se difuzează şi în format electronic[1], pot fi întâlniți termeni precum *aviónică* „aplicare a tehnicilor electronicii în domeniul aviației (< fr. *avionique*, engl. *avionics*) sau *aeroelectronică*“[2], cu acelaşi sens, provenind din fr. *aéroélectronique*[3]. Acest termen nu este înregistrat în dicționare precum: *Dicționarul explicativ al limbii române*[4], *Dicționar enciclopedic ilustrat*[5] sau *Micul dicționar academic*[6]. Din emisiunile de televiziune care popularizează ştiința putem afla, ca o completare a definiției de mai sus, că *avionica* studiază şi

[1] *CD Multimedia*, „Top Gun Special”, 8/2003.
[2] Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2000, p. 105.
[3] *Ibid.*, p. 25.
[4] *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
[5] *Dicționar enciclopedic ilustrat*, Chişinău, Cartier, 1999.
[6] *Micul dicționar academic. Vol. I. A-C*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

BDD-V1899 © 2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:02 UTC)

profilurile aerodinamice pentru avioane şi aparate de zbor (aero)spaţiale de nouă generaţie cu forme total diferite de cele actuale, utilizând materiale mai uşoare, mai durabile, cu o rezistenţă la înaintare care tinde către 0, îmbunătăţind parametrii tehnico-tactici, performanţele fiind obţinute cu ajutorul tehnicii de calcul.

Tot prin intermediul televizorului suntem informaţi că poate fi combătut, prin studiu în tunelul aerodinamic şi cu ajutorul computerelor, fenomenul de *derapare aerodinamică* = problemă care poate apărea la întoarcerea în atmosfera terestră a aparatelor aerospaţiale sau a modulelor, existând posibilitatea ca paraşutele de frânare sau cele care asigură coborârea să nu se umple cu aer, generând în acest caz adevărate catastrofe.

În cadrul aceloraşi emisiuni televizate putem întâlni şi termenul, netradus în limba română, *drone*, utilizat cu sensul de „avion spion fără pilot, care zboară la mică altitudine, adaptat de forţele aeriene pentru a transporta şi lansa rachete antitanc cu ghidaj laser". Dacă traducătorul respectiv ar fi consultat un dicţionar englez-român, ar fi aflat că acest cuvânt, pronunţat *droun*, înseamnă „avion teleghidat"[7], deci fără pilot, cu toate consecinţele care decurg din aceasta în aplicaţiile cazone.

Rămânând în acelaşi domeniu, facem cunoştinţă cu o *superbombă*[8], bombă cu un calibru de aproximativ 2,5t utilizată pentru distrugerea buncărelor şi tunelurilor, putând perfora un perete de 6m din stâncă sau beton, explodând în interior; se ghidează prin computer, după spotul unei raze laser, ceea ce presupune acţiunea simultană, a unui cercetaş aflat la sol, un controlor de trafic avansat sau un alt avion aflat în zbor, care să marcheze ţinta. Având în vedere contextul în care a fost mediatizată noţiunea, originea nord-americană a termenului este vădită. Sinonimul pentru acest sens este *bombă antibuncăr*; noţiunea *superbombă* nu este chiar aşa de nouă, fiind înregistrată cu sensul iniţial de „bombă atomică de mare putere, bombă cu hidrogen"[9] sau „bombă atomică mai puternică de câteva (zeci de) ori decât fiecare dintre cele două bombe

[7] Ioan Levitzchi, Andrei Bantaş, *English-Romanian Dictionary*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, p. 263.
[8] Livia Cimpoieru, *Avioanele F-15 au intrat în luptă lansând „superbombele" de 2,5 tone*, în „Evenimentul zilei", ediţia I, anul X, nr. 2841, vineri 14 octombrie 2001, p. 5.
[9] Florin Marcu, *op. cit*, p. 706.

BDD-V1899 © 2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:02 UTC)

folosite la Hiroshima şi Nagasaki“[10], la care s-a adăugat sensul, obţinut prin extensie, „bombă foarte puternică“[11].

Apariţia unor arme de distrugere de mare tonaj a dus la redimensionarea aeronavelor militare pentru a fi capabile de a le transporta şi de a le lansa, aceste avioane purtând denumiri ca *superbombardier*[12], sinonim al lui *suprafortăreaţă* „avion greu la bombardament, blindat, cu mai multe motoare“[13], care poate fi întâlnit în construcţia lexicală *suprafortăreaţă zburătoare* „avion de bombardament de mare tonaj, blindat, cu mai multe motoare şi guri de foc“ similar termenului *superfortăreaţă*[14], cu acelaşi sens[15].

Evoluţia tehnologică a dus la producerea unor repere agabaritice, a căror deplasare până la locul de utilizare nu se poate face decât pe calea aerului cu ajutorul unor vehicule numite *superaeronavă* „aeronavă de mare capacitate“[16] sau *supercargou aerian* „avion de transport de mare capacitate“[17].

Următoarele construcţii lexicale care vor fi aduse în discuţie pun problema utilizării noţiunii de *aeronautică* şi a redefinirii acesteia, datorită faptului că astăzi se desfăşoară activităţi la limita dintre aer şi apă, îmbinând, în mod fericit, aviatica şi nautica. Conceptul se menţine în domeniul civil şi sportiv, spre exemplu în *Federaţia Aeronautică Română*, sintagmele *sporturi aeronautice* şi *sporturi aviatice* coexistând în acest spaţiu, spre deosebire de arealul militar, unde este utilizat cu precădere termenul de *aviaţie*.

Pentru *motoparapantă*[18], traducătorii apelează la calcul *paramotor*, de origine nord-americană. Acest aparat de zbor, care reuneşte o parapantă[19] şi un motor uşor, tip rucsac[20], este utilizat de unii salvamari din ţările occidentale pentru intervenţii rapide în situaţii de înec, patrularea realizându-se foarte aproape de luciul apei.

---

[10] *Micul dicţionar academic. Vol. IV. Pr-Z*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2003, p. 838.
[11] *Ibid.*, p. 838.
[12] *Ibid.*, p. 838.
[13] *Ibid.*, p. 840.
[14] *Ibid.*, p. 713.
[15] *Ibid.*, p. 707.
[16] Florin Marcu, *op. cit*, 837.
[17] *Ibid.*, 838.
[18] Lucian Miclăuş, *Terminologia aviatică*, în „Analele Universităţii de Vest din Timişoara. Seria ştiinţe filologice”, vol. XXXVIII, 2000, p. 230-231.
[19] Lucian Miclăuş, *lucr. cit.*, p. 230.
[20] *Ibid.*, p. 233.

BDD-V1899 © 2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:02 UTC)

Parapanta, de data aceasta în combinație cu un acvaplan, a dus la apariția, cu aproximativ trei ani în urmă, a unui sport considerat extrem. Urmărind un documentar despre insule exotice aflăm că acest nou mod de agrement se numeşte *kite-surfing*. Apelând la această nouă combinație, se poate zbura, se poate sări de pe un val pe altul, se poate aluneca în viteză pe suprafața apei, asemenea schiului nautic, sau se pot efectua diverse figuri acrobatice prin desprindere de mediul acvatic. Forma internă a cuvântului nu lasă nici un dubiu asupra originii sale engleze: *kite* [kait], înseamnă „(orn.) uliu, erete, uligaie (*Milvus milvus*); zmeu (de hârtie etc.); (stil familiar) a zbura, a pluti în aer (ca un erete)“[21], iar *surfing* ['sə:fiŋ] „sport surfing“[22]. Acest nou gen de activitate sportivă îl întâlnim şi pe litoralul românesc sub denumirea de *kite-boarding*[23], *boarding* ['b**)**:diŋ] „(constr.) pardosire cu scânduri, îmbrăcăminte cu scânduri; nav. abordare, urcare la bord“[24]. În articolul consultat[25] *kite* a fost tradus prin „zmeu“ („kite-ul sau zmeul“), practicantului acestui sport i se spune, ca în engleză, **rider**, ['raidəʳ] „călăreț; călător, drumeț, voiajor; jocheu“[26], el urcându-se pe *board*, ['b**)**:d] „scândură; (nav., av.) bord; (nav.) a aborda, a urca pe / la bord“[27] („Tractarea unui rider aflat pe un board, schi sau montainboard de către un zmeu de dimensiuni mari“[28]). *Stilul publicitar*, şi nu publicistic[29], este utilizat pentru promovarea acestui sport la noi, o combinație dintre „windsurf, parapantă, wakeboard şi surf“[30]. În vederea imprimări unei note incitante, exotice, cu priză la categoria de vârstă căreia i se adresează, în articol se utilizează, pe lângă neologismele menționate, şi formulări de genul „Adrenalină 100%. Alergi cu peste 40 km/h în larg. Zmeul te aruncă în aer, singurul contact cu marea rămânând creasta valului“[31]. Reclama este ieftină dacă stai să te gândeşti că în paraşutism viteza medie de cădere liberă se situează în jurul a 180 km/h, iar şansele de deschidere a paraşutei principale nu sunt de 100%. În această

[21] Ioan Levitzchi, Andrei Bantaş, *op. cit.*, p. 547.
[22] *Ibid.*, p. 1039.
[23] *Kiteboarding*, în „Popcorn”, nr.7, iulie, 2004, p. 66-67.
[24] Ioan Levitzchi, Andrei Bantaş, *op. cit.*, p. 101.
[25] *Lucr. cit.*, în „Popcorn”, nr.7, iulie, 2004, p. 66-67.
[26] Ioan Levitzchi, Andrei Bantaş, *op. cit.*, p. 866.
[27] *Ibid.*, p. 101.
[28] *Lucr. cit.*, în „Popcorn”, nr.7, iulie, 2004, p. 66.
[29] Lucian Miclăuş, *op. cit.*, p. 236.
[30] *Ibid.*, p. 66.
[31] *Ibid.*, p. 67.

BDD-V1899 © 2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:02 UTC)

situaţie ne întrebăm de câte ori este depăşit procentul de adrenalină prevăzut pentru kite-boarding?

Aero- şi hidronautica se întâlnesc şi atunci când motive utilitare determină acest fapt. Am putut vedea o combinaţie ingenioasă în sintagma: *barcă zburătoare*. Aparatul este compus dintr-o barcă gonflabilă cu motor, a cărei elice, prin schimbarea poziţiei unei articulaţii, poate fi utilizată ca propulsie pentru aripa delta ataşată în caz de nevoie, în acest caz barca îndeplinind rolul flotoarelor. Noul *motohidrodeltaplan* sau *hidrodeltaplan cu motor* este utilizat mai ales în zonele mlăştinoase, în condiţiile în care barca nu mai este utilizabilă, fiind nevoie să se depăşească o mică zonă împădurită, de pildă.

În încheiere, remarcăm încă o dată faptul că terminologia aviatică din România caută să ţină pasul cu realizările tehnice pe plan mondial, uneori în traducerea noilor vocabule ivindu-se probleme legate de înregistrările din lucrările lexicografice, care nu se fac în ritmul pe care l-ar dori cei chemaţi să ne tălmăcească noile cuceriri tehnice ori nu sunt suficient studiate de către aceştia, în special de către cei care au vădite înclinaţii spre reclamă.

ANDERE BEMERKUNGEN ÜBER DER FLUGTERMINOLOGIE

Zusammenfassung

Die vorliegende Arbeit bezieht sich auf einen weniger behandelten Teil des tehnisches Wortschatzes und zwar auf den des Flugwesens.

Die Arbeit richtet sich ihre Aufmerksamkeit auf jene Erscheinungen die auf diese lexikalische Ebene stattfinden: die Fremdwörter, die Übersetzung, die Wortbildungen in Rumänischen und Sinonymieerscheinungen im technischen Wortschatz, das Problem der Gebrauch de Flugterminologie in der Werbung.

BDD-V1899 © 2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:02 UTC)